Prometheus

Çeviren:
ZEYNEL AKKOÇ



Prometheus

Çeviren
ZEYNEL AKKOÇ

İKİNCİ BASILIŞ



DEVLET KİTAPLARI

İstanbul Milli Eğitim Basımevi
1969

Bu tercümenin her türlü basım ve yayım hakları Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Bakanlığın müsaadesi alınmadıkça bu tercümenin metni tamamen, kısmen veya değiştirilerek alınamaz.

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı Yayımlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğünün 29/V/1968 tarih ve 08135 sayılı emriyle ikinci defa olarak 5.000 sayı basılmıştır.

I. ATEŞİ GETİREN PROMETHEUS

Dünya karanlıklar içinde

Daha pek yeni olan dünya hiç de hoş, rahat yaşanılacak bir yere benzemiyordu. Denizler, okyanuslar, biteviye dalgalanıp kabarıyor, kocaman ülkeleri bir anda sularıyle kaplıyor veya birden geriye çekilerek yeni yeni karalar meydana çıkarıyorlardı. Nehirler, göller de, kararsızlıktan huysuzluktan yana denizlerden, okyanuslardan geri kalmıyor, coşup taşıyorlar, yollarını, yataklarını sık sık değiştirerek istedikleri yerlerden akıp geçiyorlardı.

Dünyanın, en büyük parçası, vahşi, korkunç hayvanlarla dolu olan sık ormanlarla kaplıydı, geri kalan parçası da kalın buz tabakalarıyle örtülüydü. Kuzeyden esen soğuk rüzgârlar, buzlar alanının genişlemesini kolaylaştırıyordu.

Bu devirde, tıpkı orman mahlûkları gibi, çıplak ve kıllı insan da yaşıyor, hiç de misafirsever olmayan bu dünyada yiyeceğini güçlükle arayıp buluyor. biraz rahatlığa kavuşmak için çabalayıp duruyordu.

İnsanoğlunun hâlâ konuşma dili yoktu, birtakım vahşice bağırışlarla, mırıltılarla duygularını, isteklerini bildiriyordu.

Zaten, istekleri de pek basit, pek iptidaî idi. O, yalnız yiyecek bulmayı, büyük ve sonsuz korkusundan kurtulmayı düşünüyordu.

Artık dünya yüzünden kaybolmuş olan, yalnız mağaralarda, kayalar arasında iskeletlerine raslanan o kocaman,



Güneş battıktan sonra korku içinde kalırlardı.

korkunç hayvanlarla karşılaşmaktan çekiniyor, kendisinden daha küçük, daha zayıf hayvanlara saldırarak onları öldürmekle yetiniyor, tıpkı korktuğu hayvanlar gibi, inlerde, mağaralarda gizlenerek, ağaçlar üstünde yaşayarak kendisini koruyabiliyordu.

İnsan, ayrıca kardan, yağmurdan, buzlardan da korkarak yuvasına çekiliyordu, ama en çok korktuğu, geceleyin karanlıkta gök gürültüsü, bir de kılıç gibi çakan şimşekti. Batıda, güneş kay-

bolup da karanlık basınca, insan korkudan titremeye başlıyordu. Mağaraların ta diplerine kadar sokularak birbirlerinin ellerini tutarlar, korkudan, faltaşı gibi açılmış gözlerini bir noktaya dikerek kaygılı, korkunç bakışlarla birbirlerini süzerlerdi. Her an, bir kaplanın fosfor ışıklı gözleriyle veya bir filin keskin dişleriyle karşılaşabileceğini düşünür, korkudan tir tir titrerdi, çünkü böyle bir karşılaşma, insan için gerçek bir ölüm demektir.

Henüz gelişmemiş basit silâhlarla, kuvvetli, yırtıcı hayvanlarla gündüzün başa çıkamayan insanın, geceleyin savaşı büsbütün kaybedeceği besbelliydi.

Bu, neden böyle idi Çünkü insanlar hâlâ ateşi bilmiyorlardı. Ateşe benzeyen, göklerden akarcasına inen korkunç yıldırımı görmüşlerdi, onun çarptığı bir ağacı yakıp kül ettiğini de bilirlerdi. Yıldırımın, bir insana, bir hayvana çarpınca öldürdüğünü de bilirlerdi. Ama ateşi yakmayı, yakıp da korumayı bilmedikleri için, güneş battıktan sonra, karanlık, kaygı, korku içerisinde kalırlardı.

Olympos'taki tanrılar

O karanlık, soğuk, korkulu dünyada, rahat, sıcak, geceleri bile aydınlık bir yer vardı: Yunanistanın kıyılarına yakın, bağlar, zeytinlikler arasında yükselen kocaman Olympos dağı. Etrafındaki dağların karlarla örtülü beyaz tepeleri üzerinde, kırmızı, sönmez, tükenmez ateş yükselirdi.

Ovadan, yukarıya bakanlar, bu ateşi bir yanardağ ağzına benzetirlerdi. Halbuki bu ateş, aslında yalnız bir ocaktı; kocaman, güzel bir sarayın içinde yanan büyük bir ocak.

O sarayda, dış görünüşleri insanlara benzeyen, ama kuvvetçe, kudretçe onlardan çok daha üstün olan tanrılar yaşarlardı. Bu tanrılar ölmezler, hep genç kalırlardı, bin bir sıkıntı içinde yaşayan ölümlü insanlar gibi zamanın yıpra-

tıcı etkilerinden uzak bulunurlar, yalnız, dünyada, her yaşayan varlığın boyun eğdiği kaderden çekinirlerdi.

Tanrıların kralı Zeus'tu, daha önce de o ışıklı tepeyi, babası Kronos (Zaman) idare ediyordu. Nasıl zaman, önce yaratır, sonra da yarattığını yok ederse Zeus'un babası Kronos da, yavrularını yutmaya başladı, ama bu yüzden etrafındakiler arasında bir ayaklanma başgöstermede gecikmedi.

Başka tanrıların yardımıyle kundaktaki Zeus, babası Kronos'a lokma olmaktan kurtarılmıştı. Zeus büyüyüp delikanlı olduktan sonra isyan hareketinin başına geçti. Overn cehenneminin sonsuz karanlıkları içerisine atılmış olan o korkunç tiranı yendi.

Zeus tanrılarla insanların kralı olunca, ülkesine düzen vermeye başladı. Kardeşi Neptunus'a denizler, öbür kardeşi Pluton'a ölüler, soluk gölgeler ülkesi krallığını verdi.

Hera, Zeus'un karısı idi, her çocuğu ayrı bir tabiat kuvvetini eğemenliği altında tutardı.

Apollon güneş ve aşk tanrısı, Diana ay tanrıçası, Minerva bilgi tanrıçası, Mars harp tanrısı, Venüs ise güzellik tanrıçası idi. Zeus'un çocuklarından en çirkini olan Vulkanus, o büyük ocağın, sönmez ateşin bekçisiydi, demircilik de yapar, babası için yıldırımlar hazırlardı. Zeus sinirlenip öfkelendiği zaman, bu yıldırımları insanlar üzerine yağdırırdı. Vulkanus, demir döverken, alınlarında tek gözü olan bir sürü kiklop da ona yardım ederdi.

O gecesi olmayan güzel krallık sarayında, irili ufaklı tanrıların hepsi tam bir mutluluk, rahatlık içerisinde yaşarlardı.

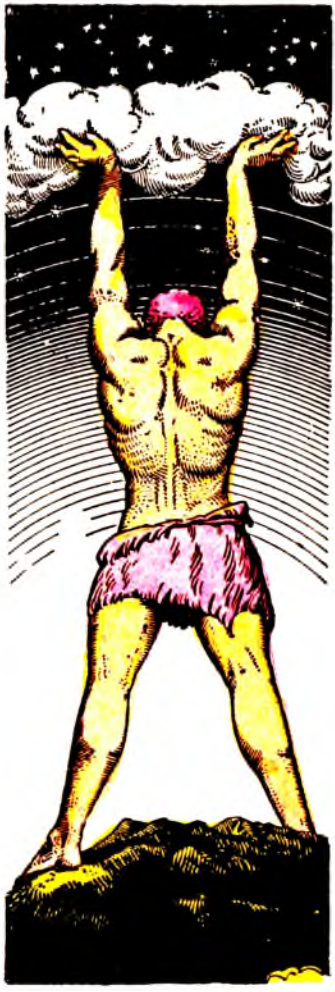
Titan Prometheus

Olympos tepesinde rahat rahat oturmakta olan tanrılar, yeryüzündeki insanların ne sıkıntılar, zorluklar çektik-

lerini bilirler, görürlerdi, ama kendi rahat, seçkin yaşayışlarını kaybetmemek için onların haline aldırış etmezlerdi.

Halbuki, üstün yaradılışlı, gökle yerin çocukları olan titanlar hiç de böyle düşünmüyorlardı. Onlar, tanrı aslından geldikleri için Olympos'a girebilirler, ama daha çok yeryüzünde yaşamaktan hoşlanırlardı. Titanların iriyarı, dev vücutlarıyle, olağanüstü kuvvetleriyle, insanlar arasında üstün bir mevkileri vardı.

Tanrıların bütün kuvveti, kudreti kendilerinde bulunmadığı için, Olympos'a geldikleri zaman, bir yoksul akraba durumuna düşerlerdi. Belki yeryüzünde yaşamaktan hoşlanmaları da bundan ileri geliyordu. Çoğu titanların Zeus'la araları açıktı, çünkü baştanrı, babasıyle savaşırken, titanların bir kısmı eski kral Kronos'a yardım ederek yeni kral Zeus'a karşı koymuşlardı. Zeus, zaferi elde ettikten sonra bu gibi titanları ağır cezalara çarptırmıştı. Titan Giapet'in oğlu Atlas, ceza olarak, gökleri elleri üstünde tutmak zorunda idi. Onun kardeşi Tifeos, yıldırımla öldürülmüş, sonra da Etna yanardağı içine atılmıştı. Başka Titanlar ise Kronos'la



Atlas, veza olarak, gökleri üstünde tutmak zorunda idi.

birlikte Tartaros uçurumlarına atılmışlardı, ama geleceği bilen Titan Prometheus, hiç bir cezaya çarptırılmamıştı.

Prometheus, öbür Titan kardeşleri gibi, Kronos'a bağlı olmakla beraber derin, ışıklı gözleriyle geleceği okuyabildiği için, bir kenara çekilmiş, savaşa karışmamıştı; çünkü Kronos - Zeus savaşmasında, Zeus'un yüzde yüz zafer kazanacağını önceden kestirmişti.

Prometheus, Titanların en güzeli, en cömertiydi; sırım gibi bir vücudu, çocuk teni gibi ince bir teni, parlak bir zekâsı, şair gibi verimli bir ruhu vardı. Şefkatli, tatlı sesi insanların içine işlerdi. Prometheus'u dinleyenler, acılarını unutur, yoksulluklarını, korkularını o an için duymazlardı. Prometheus'un, onları sevdiğini bilirler, bir gün sevimli Titanın kendilerine değeri biçilmez bir şey bağışlayacağını düşünerek beklerlerdi.

Epimetheus'la Pandora

Prometheus, ne kadar kuvvetli, akıllı ise kardeşi Epimetheus o kadar gevşekti, aptaldı. Epimetheus'un iri mavi gözleri iyi görmediği gibi hafızası da kıttı, ama iyi kalpli, sade, sevimli bir varlıktı.

Prometheus, onu çok severdi, tıpkı bir baba sakat yavrusunu nasıl severse öyle severdi.

Yıllar geçti, Epimetheus da büyümüş, delikanlı olmuştu, o da bütün titanlar gibi iriyarı ama kalbi hâlâ bir çocuk kalbi gibi yumuşak, hafızası zayıftı.

Dalgın Epimetheus, ne tanrılarla ilgilenirdi, ne de insanlarla; yalnız koyun sürüsünü otlatırken, hülyalarına dalar, Prometheus'un ona hediye ettiği kavalla güzel havalar çalardı.

Prometheus, sevgili kardeşinin hafızası kıt olduğunu bilirdi, fakat, Epimetheus'un, insanları, fikirleri, eşyaları

unuttuğu halde, kuşların ötüşlerini, şakımalarını, seslerini çok mükemmel taklidettiğini görünce, sevgili kardeşi için kaval gibi bir alet icadederek ona armağan etmişti.

Prometheus, bir gün gene sevgili kardeşini yoklamaya gitmişti. Uzaktan, Epimetheus'un koyun sürüsü içinde oturduğunu görünce!

— Epimetheus, Epimetheus, diye çağırdı.

Epimetheus:

— Beni çağıran kim? diye sordu.

— Seni çağıran benim, ben: Prometheus.

Epimetheus, mavi miyop gözlerini bir noktaya dikip baktıktan sonra, yaklaşmakta olan ağabeyisini tanıyabilmişti.

— Ah, ağabeyciğim, tam zamanında geldin, koyunları sağmayı şimdi bitirdim... Sana bir maşraba güzel süt vereyim... Yanıma otur bakayım... Bak, kuşlar şu ağaçta sarkı sövlüyorlar; istersen, senin hediye ettiğin esrarlı alet-le ben de onlara refakat edeyim dedi.

Prometheus, düşünceli düsünceli başını sallavarak:

— Kardeşciğim, sütünü icemem, yanında da oturamam, ne kuşların şarkısını, ne de senin calgını dinlevebilirim, çünkü çok kederliyim. İnsanların haline pek üzülüyorum.

Epimetheus, gözlerini açarak:

— İnsanların mı? diye sordu. İnsanlar da kim? Aldanmıvorsam, ben onları ne gördüm, ne de haklarında bir şey isittim.

Prometheus, acı acı gülümsedi.

— Ah, sevgili kardesim, sen onları iyi tanırsın, biraz düşün hele. hatırlarsın elbette, onları bin kere görmüşündür, onlar hakkında bircok seyler de bilirsin.

— Ha, evet, ağabeyciğim, simdi hatırladım... Evet onlar bizlere benzer, fakat bizlerden daha küçüktür, tıpkı

orman mahlûkları gibi kıllıdırlar... Evet, evet, şimdi hatırladım...

— Demek, hatırlayabildin... Ama bir şeyi hatırlayamadın... Onların halini, neler çektiklerini hatırlayamadın.

— Neler çektiklerini mi? Peki çektikleri nedir?

— Onlar aç, susuz, ateşsiz, daima soğuk ve korku içindeler; çünkü ne evleri var, ne de mezarları... Çünkü Zeus onları sevmez, onları göresi gözü yoktur.

— Ah, ağabeyciğim, insanlar böyle yorkunç bir halde imiş deseydin? Öyle ise ben böyle mahlûklardan uzak olmak isterim, sen de benim gibi yapsana...

— Ben mi? diye Prometheus haykırdı, hayır, ben bunu yapamam, asla yapamam, onları severim, onlara yardım etmek isterim.

Epimetheus. — Fakat, bunu nasıl yapabilirsin? diye hayretle sordu.

— Nasıl mı yaparım? Onlara konuşmayı, ev yapma sanatını ben öğretmedim mi, onlara kapanla, tuzakla ormanda hayvan, denizde balık tutmasını gösterdim. Gemi yapıp onları denizler üzerinde gezmeye alıştırdım, onlara çift sürmesini, ekin ekmesini öğrettim. Şimdi de dokumacılığı, maden eritmesini, dökümünü, silâh yapmasını öğretmek istiyorum... Nihayet, her erkeğin yanma bir de kadın vereceğim, böyle insanlar, aile rahatlığına kavuşup çocuk sevgisini tadacaklar. Olympos tanrılarının merhametsizliği yüzünden acı çeken insanlara birçok şeyler öğrettim, daha da birçok şeyler öğretebilirim, fakat bir şey... Çok lüzumlu bir şey var ki, onlara vermek, elimde değil, ne yazık. Asıl buna üzülüyorum. Olympos tepesinde, Vulkanus'un koruduğu, her zaman canlı tutuğu o sönmez, parlak ateşi bilirsin değil mi?

Epimetheus, kolundaki izi göstererek:

— Bilmez olur muyum hiç? dedi. Bak iste hâlâ o ateşin hatırasını kolumda taşıyorum. Bir kere, Olympos'ta, ne

olduğunu bilmeyerek ateşe dokunmak istemiştim, bak kolumu yaktı...

— Evet kardeşciğim, o ateşten, insanlara bir parçacık verebilsem... İşte o zaman, insanlar saadete kavuşacaklar... Fakat tanrılar o harikulâde, parlak, sıcak ateşi çok severler, kıskanırlar, insanların ondan faydalanmasını hiç istemezler.

— Ah, Zeus'u zorlayıp da o ateşten birazcık, bir parçacık alabilsem.

— Ağabeyciğim, Zeus, sana o ateşten vermez. Zeus'tan çekinmelisin, o senden daha güçlü kuvvetli.

— Evet orası öyle, ayrıca titanlar soyundan olduğum için de diş biliyor bana.

Prometheus biraz düşündükten sonra sözüne devam etti.

— Zeus fırsat kolluyor; bir gün, beni de Atlas ve Tifeos gibi cezalandırmak istiyor. Ama ben kendim için korkmuyorum, insanlar için korkuyorum. Onların birçok işlerini hâlâ düzenleyip bitiremedim, buna yanıyorum. Sonra bir de senin için korkuyorum kardeşciğim.

— Benim için mi ağabey?

— Evet kardeşim, senin için. Çünkü sen pek dalgınsın, öyle de hafızan kıt ki. Bir gün seni aldatırlar, diye korkuyorum. Haydi şimdilik hoşça kal. Dikkat et, Zeus seni aldatmasın. Tanrıların elinden bir şey alma, hediyelerini bile kabul etme, Olympos'tan gelen her şeyi reddet, kardeşim. Bu sözlerimi unutma sakın.

— Hayhay ağabeyciğim. unutmam. Hep aklımda tutarım.

— Prometheus kardeşinden ayrılıp gidince Epimetheus yalnız kaldı, bir çocuk gibi, ağabeysinin söylediklerini unutmamak için, son sözlerini ezberlemeye başladı. "Olympos'tan gelen her şeyi reddet, Olympos'tan gelen her şeyi reddet, Olympos'tan gelen her şeyi reddet". Biteviye tek-



Beni sana Zeus gönderdi...

rarladığı bu sözler zavallı Epimetheus'un uykusunu getirdi, yavaş yavaş derin bir uykuya daldı.

Bir hayli uyuduktan sonra uyandı, fakat olup bitenleri, her şeyi unutup gitmişti. Koyunları, yine eski yerlerinde, bir arada otluyorlardı. Epimetheus, sazını eline alıp çalmaya başladı. En güzel ezgisini ça'arken, birden ku'ak kabarttı: bülbül sesinden daha tatlı bir ses, çaldığı ezgiyi tekrarlıyordu. Epimetheus, birkaç kere etrafına bakındı, fakat kimseyi göremeyince hayretle başını salladı. Ama bir anda karşısında ne görse beğenirsiniz, bir iki adım ilerisinde güzel bir kız durmuş, kendisine gülümsemiyor mu? Güzel siyah saçlar'a çerçeveli başı üzerinde pırıl pırıl parlayan altın bir vazo vardı.

Kız güneş gibi güzeldi, halinden de çok memnun görünüyordu:

Epimetheus:

— Kimsin sen? Kimi arıyorsun böyle? diye sordu.

— Seni arıyorum. Zeus beni sana gönderdi, karın olayım diye.

Bu sözleri işitir işitmez, Epimetheus'un yüzü sevinçle gülümsedi. Ağabeysinin öğüdünü, her şeyi unutmuş gitmişti. Unutkanlıkta onun eşi yoktu.

Pandora'ya safça:

— Ne güzelsin sen; hoşuma da gidiyorsun, dedi. Seni gönderdiği için Zeus'a minnettarım. Başındaki vazo da ne güzel; görünüşüne bakılırsa, ağır olsa gerek. Yere koymaz mısın şöyle?

Pandora:

— Evet, çok ağır, diye gülümsedi, mermer gibi güzel kollarını kaldırarak başındaki vazoyu Epimetheus'un önüne koydu:

— Bu vazo da senin, çeyiz getirdim, dedi.

Epimetheus, vazoyu dikkatle gözden geçirdi, evirip çevirdi. Vazonun kapağı damgalıydı, damganın üzerinde de bir canavar tasviri vardı.

— Peki, içinde ne var?

— Bilmiyorum, kapalı verdiler, sana da kapalı olarak vermemi buyurdular.

Epimetheus, bu kocaman çocuk, biraz düşündükten sonra, güzel Pandora'ya:

— Açabilir miyim? diye sordu.

— Hayhay, ama bana sorarsan açma daha iyi, gene sen nasıl dilersen öyle yap.

— Açacağım. İçinde tanrılar sofrasında içilen tatlı nektar olduğuna inanım var. Vazo senin, demedin mi? Ben de açmak istiyorum. Sözlerini bitirir bitirmez vazoya iki eliyle sarıldı.

Pandora gülümseyerek, bir iki adım geriledi ,bir ağaca yaslandı.

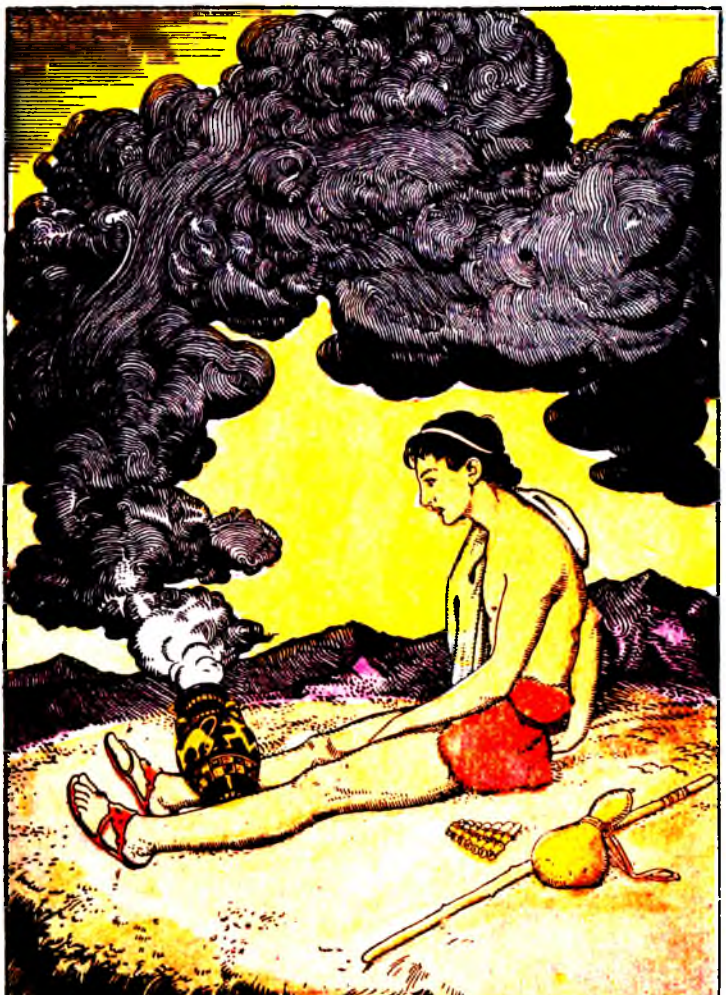
Epimetheus, vazoyu dizleri arasına sıkıştırıp kapağını çekti. Kapak açılmadı. Ama Epimetheus, tıpkı bir çocuk gibi meraklıydı, inatçıydı, esrarlı vazoyu dizleri arasına sıkıca aldı, ellerinin olanca kuvvetiyle kapağını çekmeye başladı;

çekti, çekti. Bir hayli uğraştı, didindi. Yüzü kıpkırmızı kesilmiş, alnında da boncuk boncuk ter taneleri belirmişti. En sonra kapak açıldı; açılınca da içerisinden siyah, pis kokulu bir duman çıkmaya başladı, çok geçmeden etrafa yayılıp, gün ışığını bile kapladı. Bir yandan da soğuk bir rüzgâr çıktı, duman korkunç uğultularla ovalara yayıldı, sonra ovalardan dağların tepesine çıktı, dağları da aştı, her yanı sardı. Bu kapkara, pis kokulu duman her geçtiği yerde, bütün canlılara, bitkilere zarar veriyor, onları acı acı inletiyor, bağırtıyordu.

Epimetheus, bayılmış, yerlere serilmişti. Ayılınca etrafına bakındı: Pandora görünürde yok, ama vazo hâlâ dizleri arasında duruyor, içinden de biteviye pis kokulu kara duman çıkıyordu. Epimetheus, sade, sessiz bir hayata alışıktı. Bu beklenmedik, şaşılacak olay, onu çok sarstı, hemen hemen çılgına döndürdü. Zavallı delikanlı, Pandora'nm o lânet çeyizini bir yana fırlatıp atarak yerinden çılgın gibi fırladı, sazını, sopasını, sürüsünü bırakıp haykıra haykıra koşmaya başladı. Tıpkı canavarlardan korkup kaçan bir çocuk gibi, arkasına bile bakmadan koşuyordu. Ovadan tepeye çıkıyor, tepeden dereye iniyor, böyle dere tepe demeden alabildiğine koşuyor, koşuyordu. Saatlerce, günlerce, yıllarca koştu, bir daha da onu hiç gören olmadı.

Ateşin insanlara bağışlanması

Prometheus, mağaradan mağaraya koşuyor, insanlara birçok faydalı, lüzumlu şeyler öğretip duruyordu. Bir gün, titan, birden farkına vardı ki, kurduğu düzen bozulmaya yüz tutmuştur, her yanda da tuhaf bir yenilik başgöstermektedir. Birbiri ardınca korkunç acılar, hastalıklar, dünyanın dört bucağını sarmaya başlamıştır. Olympos tanrıları da zavallı insanların zayıf omuzlarına bu ağır, bu korkunç yükü



İlkönce, kapkara, pis kokulu bir duman...

yüklemekte sanki büyük bir zevk duyuyorlardı. Korkunç hastalıklara tutulanlar, durumu Prometheus'a şöyle anlattılar:

— İlkönce kapkara, pis kokulu bir duman, her yanı, güneş ışığını bile, kapladı. Bu pis dumanı koklayanların hepsi de bugüne kadar görülmemiş acılara, ağrılara tutuldular. Sonra bazılarının içleri yanmaya başladı; zavallılar açılarını dindirmek için kendilerini nehirlere atı atıveriyorlardı. Bazılarının da başlarında öyle müthiş bir ağrı saplandı ki, yerlere serilip inim inim inliyorlardı. Bu pis kokulu duman, bazılarının vücutlarında, dayanılmaz sancılar veren yaralar, çıbanlar açıyordu. Bazıları ise ellerini, kollarını, ayaklarını oynatamaz, kullanamaz bir hale geldiler. İş bu kadarla da kalmadı. Pis kokulu esrarlı duman, kiminin kafasına, kiminin kalbine dokunuyor, onlarda sebepsiz büyük bir korku, lüzumsuz bir kıskançlık, delilik belirtileri doğuruyordu. Zavallı insancıklar o hale geldiler ki, hiç yoktan birbirleriyle kavgaya tutuşup boğuşmaya başladılar, birbirlerinin kanlarını akıttılar.

Prometheus, işi anladıktan sonra:

— Ah, melûn Zeus, zalim Zeus! diye haykırdı. Bu kötülükler, bu acılar, bu hastalıklar, şüphe yok, yine senden geliyor. Belki de Epimetheus?...

Titan, sevgili kardeşini düşünür düşünmez, kanatlanmış gibi koşmaya başladı. Çok geçmeden Epimetheus'tan son ayrıldığı yere vardı. Kardeşini, aileden sayılan büyük ağacın gölgesinde göremeyince kaygıya düştü, ağaca yaklaştı. dört bir yanına bakındı; Epimetheus'un sazını, sopasını yerde buldu. Uzaklarda, dağılmış, meliyen koyunlarını da gördü.

— Epimetheus, Epimetheus, diye haykırmaya başladı.

Birden, altından yapılmış, boş, kocaman bir vazo gözüne ilişti.



Ben, ümidim, ümit.

Saldırır gibi koştu:

— Ah melûn Zeus, diye yumruklarını göklere kaldırarak haykırdı. Biliyorum, bütün bu işlerde senin parmağın var gene. Bu altın vazo da, şüphesiz, senin aldatıcı hediyelerinden biri.

Bu sözleri söyledikten sonra eğilip vazoyu yakından incelemek istedi, bir de ne görsün, vazonun içerisinden, minicik bir kız başını dışarıya çıkarmış, ellerini vazonun kenarına koyup gülümsemiyor mu?

Titan:

— Ey güleryüzlü kız, sen kimsin? diye sordu.

— Ben, ümidim; bu vazoda kötülükler vardı, şimdi yeryüzüne yayıldılar.

— Peki, sen ne diye kaldın burada?

— Çünkü ben ümidim; can çekişen bir kimseyi bile asla bırakmayan ümit; son tanrıça ümit.

Prometheus, yine yumruklarını göklere kaldırarak:

— Kronos'un melûn evlâdı Zeus, diye gürledi, haydi beni cezalandırmak istiyorsun; peki ama ne diye gene bu zavallı insanların üzerine çullanıyorsun? Çektirdiğin bunca acılara karşılık insanlara borçlusun, ben bunu senden almasını bilirim. Ey Zeus, bil ki, her şeyin üstünde bir kader vardır, bunu asla aklından çıkarma.

Prometheus, sözlerini bitirdikten sonra, büyük acılar içinde, yola çıktı, Olympos dağının eteğine vardığı zaman akşam olmuş, etrafı karanlıklar sarmaya başlamıştı. Dağın eteğinde toplanmış olan insanlar, Prometheus'u görünce etrafını sardılar, ağlaya sızlaya dertlerini anlattılar.

Birçokları yaralı bereliydi, yaralarından ağır pis kokulu kanlar sızıyordu; bazıları ise öksürükten iki büklüm olmuş, birbirlerine tutunarak ayakta güçlükle durabiliyorlardı; bazıları da karınlarını elleriyle tutarak, keskin sancılar yüzünden, zor nefes alıyorlardı.

Prometheus, onları teselli etti, onlarla birlikte ağladı. Bu arada gece, bütün karanlığı ile, korkunçluğu ile yeryüzünü kaplamıştı. Yırtıcı hayvanlar da iştahla aradıkları canlı etleri yakınlarında sezince ulumaya başladılar, başka canavarlar ise öleceklerin etlerine konmayı bekliyor, uluyup duruyorlardı.

Manzara korkunçtu. Gece ile birlikte buz gibi bir soğuk da yeryüzünü kaplamıştı, hastalar, sakatlar tir tir titreşip duruyorlardı.

O zaman Prometheus, etrafına bakındı:

— Ey insan kardeşlerim, biraz daha sabredin, bekleyin, sizleri fenalıktan, soğuktan, korkudan kurtaracak şeyi çok geçmeden getirip vereceğim. Biraz sabredin. Sizlere vereceğim bu hediyeyi, biliyorum. Zeus bana çok pahalıya mal edecektir, ama ne olursa olsun, bunu pek sevdiğim insanlara

bağışlayacağım. Unutmayın ki Zeus da kaderin buyruğuna boyun eğmemezlik edemez.

İnsanlar, sevinç, ümit, şükran duygularını bildirmek için, hep bir ağızdan:

— Prometheus, ne olur, unutma bizi, unutma bizi! diye bağırıştılar.

Titan onlardan ayrıldıktan sonra, ağır ağır Olympos yamaçlarında tırmanmaya başladı. Elinde, vaktiyle Vulkanus'un yapıp ona hediye ettiği, içi boş, bir sopa vardı. Bu bastona dayanarak, yorulmak bilmeden, dağa tırmanıyor, arasıra, koyu gözleriyle etrafı süzdükten sonra yine yoluna devam ediyordu. Bir hayli yürüdükten sonra, işte, ateşin kızıl ışığı arasından Olympos dağının doruğu göründü. Prometheus, doruğa yaklaştı: bütün tanrılar, saraylarında uyuyorlardı. Yalnız Vulkanus uyanıktı, büyük ateşi sönmesin, diye bekliyordu.

Prometheus, yaklaşarak:

— Vulkanus, dedi, bana şu ateşten birazcık verir misin?

Vulkanus ezilip büzüldükten sonra:

— Prometheus, dedi, bu ateşten sana bir parçacık bile verecek olsam o her şeyi bilen Zeus, beni hemen Olympos'tan başaşağı atar.

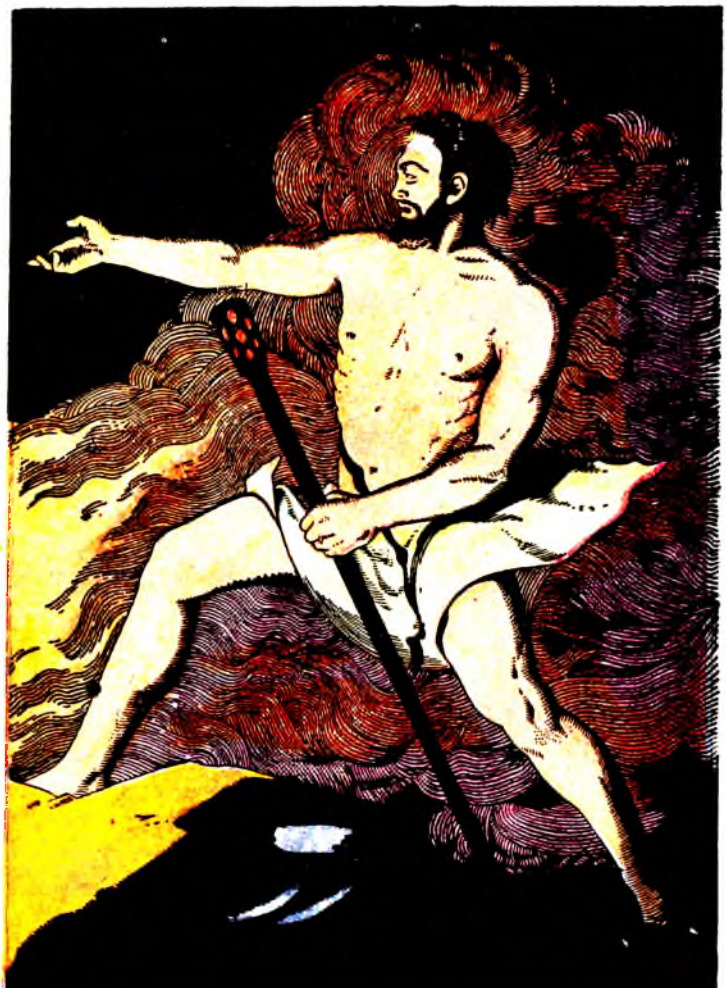
Prometheus:

— Peki, Vulkanus, mademki vermiyorsun, kalsın, dedi, sonra elindeki vazoyu göstererek:

— Bak, Vulkanus, sana ne getirdim, içinde nefis bir şarap var, gel, beraber içelim biraz.

Vulkanus:

— Ne, şarap mı? diyerek kömür gibi simsiyah gözlerini vazoya dikti. Çoktandır böyle bir şey içtiğim yoktu; nektar da midemi bozuyor. Haydi içelim öyleyse, cömert Prometheus.



Ey, Zeus, sen uyuyorsun...

Vazo, Prometheus'un elinden Vulkanus'un eline geçti, tanrıda içindeki şarabı hemen midesine indiriverdi.

Titan, önceden şaraba haşhaş suyu karıştırdığı için, Vulkanus, içer içmez derin bir uykuya daldı. Prometheus, Vulkanus'un bu halini görünce güldü, hemen ateşe yaklaşarak bastonunun boş yerine bir parça kor yerleştirip Zeus'un sarayı karşısına geldi. Baştanrıya meydan okur gibi bir çalımla:

— Ey Zeus, sen uyuyorsun, ben Prometheus, senin yasak ettiğin ateşi alıp götürüyorum işte. Uyan ey zevk düşkünü tanrı! dedikten sonra, ışık saçan bastonu elinde sallaya sallaya, Olympos yamaçlarından aşağı koşa koşa inmeye başladı.

Dağın eteğinde bekleyen insanlar, göklerden inen bu ışığı görünce, yine bir yıldız kaymış da yeryüzüne düşüyor sanarak korkuya düştüler. Ama biraz sonra, Titan'ın elindeki ateşi gördüler, kaygıları da korkuları da bir anda siliniverdi, içleri sevinçle, ümitle doldu.

Titanın buyruğu üzerine insanlar, kuru ağaç dallarıyle yapraklarını toplayıp bir yere yığdılar. Tam o sırada Olympos tepesinde, Vulkanus'un bakıp koruyamadığı ateş, sanki uykuya dalar gibi, yavaş yavaş sönmeye başladı.

En sonra Olympos ışığının, gökyüzündeki son kızartısı da kaybolunca, Prometheus, elindeki ateşli bastonunu odun yığınına şanla zaferle yaklaştırdı. Kurumuş yapraklar, dallar, birden tutuştu, çok geçmeden bütün yığın alevlerle sarılıp çatır çatır yanmaya başladı.

Bu yandan da insanlar, boyuna kuru ağaçları toplayarak, yanan yığını söndürmemeye çalışıyorlardı. Ateş yığını etrafa o kadar ışık, o kadar sıcaklık saçıyordu ki, soğuklar kesildi, geceler aydınlandı.

II. ZİNCİRE VURULAN PROMETHEUS

Prometheus susuyor

Yunanistan'dan çok uzaklarda, Şizya çölünde, Vulkanus'un kumandası altında bir sürü yarı çıplak, alnında tek gözü olan kikloplar, ağır bir şeyi sürüklemektedirler.

Vulkanus, arada bir, onlara dönerek:

— Haydi, biraz daha gayret... Haydi, haydi biraz daha kuvvetli çekin, diye sesleniyordu.

Kikloplar kan ter içinde, yorgun, bitkin bir haldeydiler, gene de omuzlarında yaralar açmış, kanlı izler bırakmış olan halatları, kocaman elleriyle sımsıkı tutmuş, çekiyorlardı. Vulkanus, bağırıp çağırıyor, onlar da çölün kurumuş otları üzerinde, zincirlere bağlanmış olan Prometheus'un kocaman vücudunu güçlükle, yavaş yavaş sürüklüyorlardı.

Zeus, Titan'ın, Vulkanus'u aldatarak, Olympos'tan ateşi çaldığını öğrenince öc almak için, bu vazifeyi mahsus Vulkanus'un omuzlarına yükletmişti:

— O köpek Prometheus'u yakala, kikloplarınla birlikte dünyanın öbür ucuna, Şizya çölüne götür. Orada en yüksek kayalara çivile.

Zeus, bu emri verince Vulkanus yalvarmaya başladı:

— Ama, nasıl olur, Prometheus benim eski dostum, dedi.

Zeus bu sözlere karşı o müthiş gök gürültüsüyle beraber:

— Emirlerim, mutlaka yerine getirilecektir, işte bu kadar! diyerek kesip atmıştı.

Zavallı Vulkanus ister istemez bu işe girişmek zorunda kalmıştı.

Bu acayip kafile, yavaş yavaş yol alarak çölü geçti, sonra deniz kenarında yükselen bir dağ vardı. Bir kiklop dağa tırmanıp kayalara halkalı çiviler çaktı. Sonra bu halkalardan aşağıya zincirler sarkıttı, aşağıdaki kikloplar da bu zincirleri, Prometheus'un vücudunu saran zincirlere bağladılar, bir yanda duran Vulkanus'a:

— Her şey hazır! diye seslendiler.

Vulkanus, göz yaşlarını silerek "çekin!" emrini verdi.

Kikloplar, aşağıya sarkan zincirin ucundan tutarak var güçleriyle çekmeye başladılar. Prometheus'un vücudu ağır ağır yükseliyordu. Dağın tepesine yaklaşınca, kikloplar durdular.

Yukarıda duran kikloplar da, Titanı sımsıkı saran zincirleri iri çivilerle kayalara çaktılar. Bu sırada, Vulkanus da dağın tepesine çıktı, Prometheus'a dönerek:

— Prometheus, dedi, bu haline çok açıyorum; üstelik aramızda sıkı bir dostluk da var, ama Zeus'un ne kadar zalim olduğunu, sen de bilirsin; onun emrine boyun eğmezsem... Bana da ne cezalar verebileceğini tahmin edersin herhalde.

Titan bu sözleri sessizce dinledi, hiç bir şey söylemedi.

O anda gökten Zeus'un sesi:

— Vulkanus, duraklama da işine devam et, ateşi çalan ellerine de birer çivi çaktır, diye gürledi.

Vulkanus bu emri de yerine getirdi.

Böylece Prometheus'un etleri çivilerle delinip kayaya çakılınca kanlar akmaya başladı.

Prometheus, ne çektiği acıları belli ediyor, ne de ağzını açıp bir söz söylüyordu.

Vulkanus, kiklop'lara: "Yeter!" deyince yine Zeus'un sesi gürledi:



...Kalbinin üzerine de bir çivi çaktır.

— Hayır, yetmez, cezası bitmedi, daha ta kalbinin üzerine de kocaman bir çivi çaktır.

Vulkanus, yüreği sızlaya sızlaya, iki gözü iki çeşme, bu emre de boyun eğerek Prometheus'un o cömert kalbi üzerine bir çivi çaktırttı. Titanın iyi kalbinden kanlar fışkırmaya başladı.

Prometheus, ne haykırıyor, ne de inleyip sızlanıyordu; çektiği acılar, yalnız yüzünün sertleşmiş çizgilerinden, derin derin solumasından belli oluyordu.

Vulkanus, dağdan inmeden önce yine Titan'ın yüzüne baktı, onun iyilik dolu koyu gözleriyle karşılaşınca, Prometheus'un, kendisine asla öfkelenmediğini anladı.

O anda yine Zeus'un sesi duyuldu:

Prometheus, seninle konuşan benim, şu uyuyan tembel tanrı Zeus. Sen ki, her şeyi bilirsin, gücün yeterse bu zincirlerden kurtar kendini bakalım.

Prometheus, ağzını açıp bir tek söz söylemedi; yalnız ağır ağır nefes alıyordu.

Deniz Kızları

Zincirlenip çivilendiği kayaların altında dalgaların biteviye uğultusu, Prometheus'un yalnızlığına arkadaşlık ediyordu. Bu uğultudan başka hiç bir şey işitilmiyordu ortalıkta.

Biraz sonra müthiş acılara dayanamayan Titan, yapayalnız kaldığını da anlayınca ağzını açtı:

— Ey gökler, ey deniz, ey rüzgârlar, ey deniz üzerinde oynayan dalgalar, ey gökte gezen bulutlar, hiç olmazsa sizler acıyın halime, acılarımı hafifletmeye çalışın... Ben ki bunca iyilik ettim, buna karşılık da en ağır cezaya çarptırıldım, sizler bu haksızlığa şahidolun, diye söylendi.

Ama ne gökten, ne denizden hiç bir cevap gelmedi. Onların yerine, iyi kalpli, güzel deniz kızları, suların dibindeki saraylarından çıkarak, Prometheus'un zincirlenmiş olduğu kayaya yaklaştılar, içten "ah" çekerek söze başladılar:

— Ey iyi kalpli, cömert Prometheus, senin bu halini görünce pek üzüldük, çok acı duyduk, zalim Zeus'e lânet ediyoruz. Ey iyi Titan, inan ki, insanlar da, tanrılar da hep sana acıyorlar; gel gelelim, Zeus, Olympos tahtında oturdukça, kimse seni savunmaya kalkışamaz, çünkü herkes ondan korkar. Tanrıların bu zalim hükümdarını tahtından indirip yere serecek biri çıkmayacak mı dersin?

Prometheus, başını sallayarak titrek bir sesle:

— Evet, bir gün gelecek, Zeus da kötü bir duruma düşecek; o zaman kendisini kurtaracak tek bir varlık vardır: o da ben. Eskiden de, savaşta, Titanlardan ona yardım eden ben olmuştum; şimdi insanlara iyilik ettim, diye beni böyle ağır bir cezaya çarptırdı. Ama, Zeus beni bu işkenceden hemen kurtarmazsa, bir daha ona asla yardım etmeyeceğim. Ey iyi yürekli deniz kızları, hiç olmazsa sizler beni bi-

raz avutun, acılarımı dindirmeye, unutturmaya çalışın. Benim çektiğim acıları hiç bir Titan çekmemiştir.

Prometheus, sözlerini bitirince, deniz kızları onu eğlendirmek için sular üzerinde güzel güzel dans etmeye başladılar.

Prometheus'un gururu

Prometheus, bir Titan, yani bir yarıtanrı olduğu için yemek yemeye, uyumaya, dinlenmeye ihtiyacı yoktu; bu tanrı güciyle yıllarca, yüzyıllarca kayada zincirlenmiş kalarak yaşayabilirdi. Belki de bu, dünyanın sonuna kadar böylece sürüp giderdi.

Prometheus'un, kayaya zincirlenmiş olduğunu haber alan tanrılar, arasıra onu görmeye gelirlerdi; onun eski gururlu halini düşünerek zincirlenmiş halini görmeye gelenler de vardı. Titanla görüşüp anlaştıktan sonra onu Zeus'a bağışlatmak için aracı olmak isteğiyle gelenler de vardı.

Prometheus, boyun eğmek, yalvarmak, bağışlanmak istemediği için bu gibi tekliflere, teşebbüslere asla yanaşmıyordu. Haklı olduğunu biliyor, acı çekmeyi, boyun eğmeye üstün tutuyordu; çünkü Prometheus, bildiği sırra güveniyordu, arasıra bunu, yalnızlığını paylaşan deniz kızlarına anlatırdı, ama hiç bir zaman sırrını uzun uzun açmazdı.

Bir gün deniz kızlarına nasılsa:

— Zeus'un başına da bir felâket gelecek, diye haykırmıştı.

Durgun havalarda, denizin yüzü bir atlas gibi olunca, deniz kızları, suların dibinden çıkar, güzel türküler söyleyerek, şen şakrak danslar ederek zincirlenmiş esiri eğlendirmeye çalışırlardı.

Böylece günler gelip geçiyordu.

Bir gün deniz kızları Prometheus'a:

— Bildiğin sırrı Zeus'a açsan, seni bu işkenceden kurtarır herhalde; serbest kalınca da ondan intikamını alabilirsin, dediler.

Titan gülümsedi, çünkü kader kitabında geleceği okumuştu; biliyordu ki, bir Titan, hiç bir zaman Zeus'tan daha kuvvetli olamaz, yani tanrılar hükümdarından intikam alamazdı. Prometheus, bütün bunları bildiği için, kaderin bağışlayacağı fırsatı bekliyordu. Ancak o zaman, esirlikten kurtulmak için Zeus'la pazarlığa girişebilirdi.

Deniz kızlarına şöyle cevap verdi:

— Daha sırası gelmedi, daha zamanı gelmedi.



Güzel canavar seke seke koşuyordu

Güzel canavar

Bir gün, Prometheus, Zeus'un başka bir kurbanını karşısında buldu. O çok güzel, sarışın bir kızdı. Titan'ın gözleri, hiç bir zaman böyle güzel bir kız, böyle korkunç bir canavar görmemişti. Kızın, bir mermer heykel gibi mükemmel ya-

pılı vücudu, güzel mi güzel bir yüzü, ipek gibi sarışın saçlarla çevrelenmiş güzel başının tepesinde yarım ay biçiminde kocaman iki öküz boynuzu vardı. Bu acayip mahlûk, büyük bir korku ile dört bir yanına bakınarak, tıpkı dört ayaklı bir hayvan gibi seke seke koşuyordu. Korkudan faltaşı gibi açılmış olan gözleri, her tarafı büyük bir kaygıyla süzüyordu, başına gelecek korkunç şeyleri, her an bekler gibi bir hali vardı. Güzel canavar seke seke, Prometheus'un çivilenmiş bulunduğu kayalar önüne geldi, denizin kumları üzerinde durup Titan'a baktı.

Prometheus, tatlı bir sesle:

— Ben seni tanıyorum, dedi. Adın Io'dur, Kral Inak'ın talihsiz kızısın, sen de benim gibi Zeus'un kurbanlarından birisin. Sen onun aşk kurbanısın, ben de kin kurbanıyım.

Deniz kızları, hemen sular üzerine çıkarak, zavallı Io'nun meraklı hikâyesini hayretle dinlemeye başladılar:

Zeus güzel Io'yu seviyordu, baştanrının karısı Hera, kıskandığı için kızın başına boynuzlar taktırmış, onu böyle korkunç bir kılığa soktuktan sonra da canavar Argos'u zavallı kızın bekçisi yapmıştı.

Yüz gözlü Argos, yüzüne baktığı zaman, talihsiz Io tir tir titrerdi.

Io'nun haline pek acıyan tanrı Hermes, bir gün Argos'un yanına geliyor, kavalıyle tatlı nağmeler çalarak canavarı uyuttuktan sonra kafasını kesiyor, kızı da hapisten kurtarıyor.

O günden beri zavallı Io, her şeyde, Argos'un yüzünü gözünü, kesilmiş başından akan kanları görüyor, korkudan hiç bir yerde duramadan boyuna koşup duruyor, bu korkunç halden kurtulmak dileğiyle, kendisini bir an önce öldürmesi için Zeus'a yalvarıp yakarıyor.

Prometheus:

— Ah, zavallı Io dedi, hiç olmazsa sen, ölümü isteyebilirsin; ya ben ne yapayım? Senden daha talihsizim, çün-

kü yarıtanrıyım, benim için ö'üm yok. Ama bil ki, Zeus bize ettiği kötülüklerin cezasını çekecektir. Beni buradan kurtaramazsa, tahtmdan, kudretinden olacaktır.

Io titreyerek sordu:

— Bu nasıl olabilir?

Deniz kızları bu soruyu işitince kulak kesildiler.

Titan başını salladı:

— Alınyazısı böyle, dedi, tanrı'ar hükümdarı için kader kitabında yazılı bir evlenme var; Zeus bu evlenmeden vazgeçmezse, tahtını, kudretini kaybedecektir. Ama bu evlenme hakkındaki bütün bilgileri yalnız birisi biliyor: o da benim. Zeus beni serbest bırakırsa sırrı söylerim... Ben Zeus'a boyun eğip yalvarmam, beni haksız yere cezalandırdı. Zaval'ı Io, şunu da bilmelisin ki, benim zincirlerimi kırıp kollarımı, ayaklarımı serbest bırakacak olan adam, senden türeme bir kahraman olacaktır.

Prometheus, bu sözleri söyledikten sonra sustu.

Zeus'un habercisi

O gün Prometheus, bu sır üzerinde başka bir şey söylemedi, zavallı Io da yine korka korka, bakına bakına, seke seke koşup gitti.

Deniz kızları, hem Prometheus'a, hem Io'ya acıdılar, üzüldü'er.

Birkaç gün sonra, birden gökyüzünde kanad sesleri duyuldu, denizin üzerinden bir gölge geçti.

Deniz kızları: "Zeus'un habercisi Hermes geçti" diye fısıldaştılar.

Prometheus, kederli kederli:

— Kayalara zincirlenmiş olmasaydım, dedi, buradan kaçardım, çünkü o geveze tanrının sesine katlanamam.

Biraz sonra Hermes, Titanın yanındaki kaya üzerine iniverdi. Prometheus, Hermes'i görünce:

— İşte geveze tanrı geldi, diye haykırdı.

— Prometheus, her zamanki gibi yine kibirlisin, Zeus seni cezalandırmakla çok iyi etmiş; ama sen yine dik kafalısın, gene acı konuşuyorsun. Merek etme, bu defa ben konuşacağım: Kral Inok'un kızına anlattıklarını Zeus duymuş, kaderin yazdığı evlenmenin ne olduğunu söylemeni emrediyor. Bak, ne kadar kısa konuştum?

Prometheus, susuyordu, gözleriyle kâh gökleri, kâh denizi süzüyordu.

Hermes, öfkeli öfkeli:

— Cevap vermek istemiyor musun? diye sordu.

Titan, öfkeli öfkeli:

— Hayır, diye cevap verdi.

— Prometheus, demek sen yine eskisi gibi, kibirli, dik kafalı, budalasın... Zeus'un emrine boyun eğmelisin. Biliyorsun, o hem senden daha kuvvetlidir, hem de daha inatçıdır, o sırrı söylemezsen, sana daha neler çektirir neler!

Prometheus, sert sert cevap verdi:

Dilediğini yapsın, söylemem... o beni serbest bırakmadıkça hiç bir şey söylemeyeceğim. Bu teklifimi kabul etmezse, beni yı'dırımlarıyle yaksın, yok etsin, ölüme boyun eğerim daha iyi, Zeus kudretlidir, fakat kader, ondan da kudretlidir. Sımsıkı zincirlerle bu kayalara bağlı kaldıkça hiç bir şey söylemeyeceğim.

Hermes yine direndi, sonra rica etmeye, daha sonra da yalvarıp yakarmaya başladı. Göz kamaştırıcı vaitlerde bulundu. Fakat, iradesi, zincirlendiği kayalardan daha sert o'an Prometheus, fikrini değiştirmedi, cevap bile vermek istemedi.

Hermes öfkeyle haykırdı:

— Son defa olarak seni söylemeye davet ediyorum, yoksa acıların çekilmez derecede artacak, korkunç bir hal alacaktır.

— Söylemeyeceğim...

Birden göğün rengi değişiverdi, siyah bulutlar her yandan büyük bir hızla gelerek gökyüzünü baştanbaşa kapladı. Kuvvetli rüzgârın korkunç uğultusu, denizin, kabaran sularının kayalara çarpması, etrafa korku saçıyordu.

Zeus'un habercisi havalanıp gözden kayboldu.

Müthiş bir yağmur başladı, arkasından korkunç bir dolu geldi. Sonra siyah bulutlar arasından dört bir yana şimşekler çakmaya, yıldırımlar düşmeye başladı. Birkaç tanesi arka arkaya, Titan'ın bağlı olduğu kayaya düştü. Birden dağlar, kayalar, her şey sarsılıp sallandı, sanki bütün dünya altüst oluyordu.

Prometheus, ne ürkme, ne de korku duyuyordu. Sonra birden dağlar yarıldı, Titan kayalarla birlikte uçurumlara yuvarlanarak ortadan kayboldu.

III. PROMETHEUS'UN KURTULUŞU

Prometheus ile Kartal

Zeus bütün mahlûklara buyururdu. Ona boyun eğmek istemeyen iki kuvvet vardı: kader, bir de Prometheus. Bu da baştanrıyı çok üzüyor, çok düşündürüyordu. Onu tahtından, kudretinden edecek o korkunç evlenme, acaba hangisiydi? Bunu etrafındaki bütün tanrılara kaygılı kaygılı sorup duruyordu, ama hepsinden aldığı cevap birdi:

— Bunu yalnız kaderle Prometheus bilir. Oysaki kader, konuşmuyor, Prometheus da konuşmak istemiyordu.

Kudret'lilerin en kudretlisi olan Zeus, Olympos'ta, iç rahatlığını kaybetmiş bir haldeydi. Kendisini Io kadar bahtsız, Prometheus'tan daha talihsiz, daha zavallı sayıyordu.

Prometheus, şimdi yeni zindanına atılmıştı. Zincirlenmiş Titan,, yıldırımlarla parçalanan kayalarla bir'ikte denizin dibine yuvarlanıp gene suyun üzerine çıktıktan sonra, arka arkaya saldıran kocaman dalgalarla dövüşe dövüşe karaya çıkabilmişti. Sonra da yüksek Kafkas dağları kayaları üzerine yerleştirilmisti. Titan'ın bütün vücudu yaralar bereler içindeydi. Çıplak vücudu üzerine lâpa lâpa yağan karlar, yaralarını müthiş sızlatıyordu. Soğuktan tir tir titriyordu. Baştan ayağa kadar karlarla kaplanmış, soğuktan buz kesilmişti.

Prometheus derin bir ah çekerek:

— Ah nerede o şen şakrak deniz kızları? dedi. Melûn Zeus, onları da mı bana çok gördü?



Kartal, önce, Titan'ın böğrünü parçaladı...

Zeus, Titan'a karşı kıyasıya davranmıştı. Onu denizden, deniz kızlarının şen eğlencelerinden etmekle kalmamış, daha da korkunç bir cezaya çarptırmıştı: kocaman dağ kartalı gelip çevresinde dolaştıktan sonra korkunç çığlıklarla Prometheus'un göğsüne konardı.

Titan, zincirler'e sımsıkı bağlı olduğundan hiç kımıldayamıyordu; tek silâhı bağırmaktı. Kalpleri parçalayacak kadar acı, korkunç bağırışlarını yeryüzünde insanlar, gökyüzünde tanrılar işittiler.

Kartal, önce, keskin gagasıyle Titan'ın böğrünü parçaladı, yine tüyler ürpertici bir çığlık duyuldu; bu ses, yaralı bir aslan kükremesini andırıyordu. Kartal, Titan'ın derisini kopardıktan sonra vahşi bir sevinçle, cömert göğsünü gagalamaya koyuldu, adaleleri, kıkırdakları koparıp aldıktan sonra merhametsiz sivri gagasıyle ciğerlerini bir anda parçalayıp yutmaya başladı. Prometheus, sonsuz acılar ağrılar içinde can çekişiyor, bir yandan da ölmezlik gücüne lânet ediyordu. Kartal, doyduktan sonra yine Titan'ın etrafında birkaç kere dolaşarak kar fırtınası içinde kaybolup gitti.

Ama ceza henüz sona ermemişti; üçüncü günü sabahleyin kartal yine geldi, işkence yine başladı. Gene insanlarla tanrılar, Titan'ın çığlıklarını duydular, ona acıdılar.

Yalnız o kibirli, o amansız Zeus'un kalbi acıma nedir bilmiyor, Prometheus'u kahretmek için bulduğu işkenceden memnun görünüyordu. Titan boyun eğinceye kadar bu cezayı sürdürmeye karar vermişti. Prometheus ise en acı işkencelere katlanıyor, yine de boyun eğmeye yanaşmıyordu.

Titanlar ve yer

Aylar, yıllar geçti. Karların biteviye beyazlığı ile Prometheus'un göz nuru azalmış, o da kardeşi Epimetheus gibi uzağı görmez olmuştu.

Bir gün zayıf gözleri, dağın karlı yamaçlarında sıra sıra dizilmiş kapkara parçaların kımıldadığını fark etti. İlkönce, Titan, bir mucize olduğunu, karlar arasında kayaların kımıldadığını sandı; ama kara parçalar yavaş yavaş yaklaşınca, kardeşleri titanları tanıdı.

Zeus, Kronos'la yapılan savaş, artık geçmişin sislerine karıştığı için, yer çocukları Titanların hepsini bağışlamıştı.

Titanlar yaklaşınca, Prometheus:

— Demek, sizi serbest bıraktılar, dedi. Söyleyin, buraya, beni kurtarmaya mı, yoksa çektiğim işkenceleri seyretmeye mi geldiniz? Biraz düşündükten sonra da: "Annemiz yer aşkına, kardeşlerim, yalvarırım size, kurtarın beni buradan, bunu yapabilirsiniz...

Dünyayı omuzlarında tutmaktan beli iki büklüm olan Atlas söze başladı:

— Kardeşim, pekâlâ bilirsin ki sana yardım etmek isteriz; gel gelelim, bir kere cezalandırılmış, hâlâ da vücutlarında o cezaların izlerini taşıyan bizler, Zeus'un sert kararlarını nasıl bozup değiştirebiliriz? Kardeşim, biz, yalnız senin çilelerine acıyarak seninle birlikte ağlayabiliriz. Ne olur, bildiğin sırrı Zeus'a söyleyiver, o da senin zincirlerini çözdürür, cezanı bağışlar.

— Hayır, boyun eğecek olan ben değilim, Zeus'tur.

Titanlar Prometheus'un bu sözlerini işitince üzgün üzgün geri döndüler.

Yine aylar, yıllar, yüzyıllar geçti. Prometheus, karlı, yalçın Kafkas dağlarının doruğunda o kadar yalnızdı ki, üç günde bir gelip ciğerini parçalayan kartalı bile sevmeye başlamıştı, acı, korkunç yalnızlığını ona unutturan tek canlı mahlûk bu kartaldı.

İlkbahar gelmişti; bütün karlar erimiş, dağ eteğindeki ovalar yine yeşilliklerle bezenmişti.

Bir gece, Prometheus'un kulağına bir ses geldi, tatlı, ahenkli, gür bir ses. Prometheus, kulak verince, her ağaçtan, her kayadan, çevresindeki her şeyden, aynı sesin geldiğini fark etti. Titan, dikkatle dinleyince, bu sesi hemen tanıdı, çok sevindi, çünkü bu ahenkli güzel ses, annesinin sesi, yerin sesiydi:

— Prometheus, Prometheus! diye onu çağırıyordu.

— Anne, anne! Söyle sevgili anneciğim, çoktan beri seni bekliyordum anneciğim, beni arayıp yokladığın için öyle minnettarım ki anneciğim.

— Prometheus, oğlum, Zeus'la çekişmende aracılık edip seni kurtarmak istiyorum. Zeus seni salıvereceğine söz verirse, bildiğin sırrı söylersin, değil mi oğlum?

Prometheus, hiç cevap vermedi. İçinden "hayır" demek ge'diği halde, annesini kırmamak için kendisini güçlükle tutuyor, susuyordu.

Gene annesinin sesi duyuldu:

— Prometheus, işitiyor musun oğlum? Sen boyun eğmedikçe kâinatın düzeni tamamlanmayacak. Zeus söz verirse, sırrını söylersin değil mi oğlum?

Titan yine yine susuyordu: çektiği acılar, içinde canlanıyor, gördüğü kötülükler, katlandığı çileler, işkenceler bir bir gözü önünden geçiyordu. Düşünüyor, hep susuyordu.

— Oğlum, cevabını bekliyorum.

Prometheus, üzgün bir sesle cevap verdi:

— Sen nasıl istersen öyle o'sun, anneciğim dedi. Kâinatın ahengi için boyun eğmem gerekiyorsa, Zeus beni salıvereceğine andiçerse, ben de sırrımı söylerim, anneciğim.

İşkencenin sonu

Ertesi sabah, güneş doğup gökte yükseldikten sonra kartal yine ge!di, ama Titan'ın göğsüne konmadı, etrafında birkaç defa dolaştıktan sonra yükseklere havalanıp gözden kayboldu.

Biraz sonra Hermes, sevimli yüzlü bir dev adamla birlikte Prometheus'un yanına geldi; bu dev adam Io'nun

on üçüncü göbekten gelme oğlu olan bir kahramandı, adı da Herakles'ti.

Hermes:

— Zeus seni salıvereceğine andiçti, diye söze başladı, sonra Herakles'i göstererek: Bu genç dev adam da benim bir işaretimle zincirlerini parçalayacaktır, ama önce sen o kaderin yazdığı evlenmenin sırrını söyleyeceksin. Çünkü Zeus onunla evlenince dünyaya gelecek oğlu, kendisinden daha kudretli olur, kudretini, tahtını elinden alır diye korkuyor. Sen yalnız o kadının veya tanrıçanın adını söyle, yeter, hemen kurtuldun demektir.

Prometheus, bir an durakladı, hâlâ çekmekte olduğu acıları düşündü; ama birden annesi aklına gelince:

— Teti, deniz tanrıçası, dedi.

Hermes, bu adı işitir işitmez:

— Herakles, mahpusu incitmeden zincirlerini kopar, parçala, diye emir verdi.

Prometheus, Hermes'e dönerek:

— Bak, bir dileğim var: yıllarca bağlı kalıp güneşten, fırtınadan solmuş, yıpranmış, bitkin düşmüş olan vücudum, burada, kayalarda kalsın, yalnız ruhum, hürriyete kavuşsun; çünkü ruhum, hep hür kalmış, asla köleliğe katlanmamıştır.

Hermes cevap vermeden önce başını göklere kaldırdı, Zeus'un dileğini duymak istedi.

O anda işitilen bir gök gürültüsü, Titan'ın dileği kabul edildiğini bildirdi.

Herakles, zincirleri parçalar parçalamaz bir mucize oldu: Prometheus'un vücudu kayalardan inince, eti, kemikleri birbirinden ayrıldı, sonra gene parça parça, taşlara kayalara yapıştı, onlarla birleşti. Titan'ın ruhu ise, şeffaf bir gölge halinde yükselerek uçtu, güneşe, sonsuzluğa doğru yollandı.

Teti ile evlenmeyi tasarlamakta olan Zeus, bu düşüncesinden vazgeçerek rahata kavuştu. Belki bir gün baştan çıkar da bu evlenmeye kapılır korkusiyle, deniz tanrıçası Teti'ye ölümlü Peleos'la evlenmesini emretti.

Teti, Peleos'la evlendikten sonra dünyaya kahramanların en büyüğü Aiskhylos geldi; bu kahraman, Troia harbini kazandıktan sonra öldü.

Böylece, Zeus'un egemenliği birkaç yüzyıl boyunca tehlikeden kurtulmuştu.

Ama kaderin hükmü ile bir gün geldi çattı, onun imparatorluğu da yıkıldı. Cömert, iyi yürekli Prometheus'un ruhu ise bugüne bugün yaşıyor, onunla birlikte de insanların keşifler, faydalı buluşlar ardında koşma isteği de sürüp gidiyor. Medeniyet uğrunda, insanlık uğrunda her icadın, her keşfin, bu yolda gösterilen her fedakârlığın, verilen her kurbanın içinde Prometheus'un ruhu vardır, canlı, ölümsüz, cömert Titan'ın insanlığa bağışladığı ateş gibi parlak, eşsiz olan, hep canlı, hep sonsuz kalan ruhu.

SON

№ 4340

F. 325 Kuruş

SATIŞ VE DAĞITIM YERİ: İstanbul'da Devlet Kitapları Müdürlüğü ve illerde Millî Eğitim Bakanlığı Yayınevleri